

רש"י

מסורת הש"ס

ארבעה נדרים פרק שלישי נדרים

ר"ן

כב.

עין משפט
נר מצוה

א ב טו ט"ז י"ד סי'
רמב"ם סעי' י'
ה ג מ"י פ"ג מהל'
נדרים הל' כה סמג'
לפון רמב"ם טו ט"ז ע"ש
סימן ר"ק סעי' ג'
ה ד מ"י ע"ש טו ט"ז ע"ש
שם סי' רמב"ם סעי' י'
י טו ט"ז ע"ש ע"ש סימן רג'
סעי' א':

פירוש הרא"ש

מילי דקריבן. אלמנא
שאלה אמה נה דברים
מפוערים שאלו להנחה
ולעזרה: דפתחין פנקסין
וממשמשין בעובדן. מן
השמים פתחין פנקס
משמין ומתקדקין בהם
בשילוב שהוא משיע לנדר
א"י שהוא מחויב את עצמו
לדקדק ונצטו שיוכל לקיים
את מצוה ולא יכשל בו ענין
ענין תפלה ולכן מתקדקין
במעשים: ולא פתחין
בהרה. דלפניו אם אינו
מתחבר אמר שהוא
מתחבר דלא ח"ק לומר
שאינו מתחבר אע"פ
שמתחברין לו בהבטחה:
כמו נצטו בשפטים: אלא
שלשון חכמים מרפא.
שמתחברין לו הנדר: הנודר
באילו בנה במה. נשעת
אסור הנצטו: והמקריב.
הוא נגזר בעצמו: ברישא
פתחין. ליתבא עבירה כולי
האי כל זמן שלא הקריב:
וכי תחדל לנדר. אע"פ
דהאי מדלה כתיב בלזני
נודר מ"מ כיון דכתיב גבי
נדר מדלה לפלוג ג"ש וע"כ
הא דנקרא רשע נודר
אחרי: כל מיני גיהנם
שולשין בו. קשה לגופו
כאילו היה נדון בכל מיני
פונדיות וגינות א"י
מתוך כעסו בל לדי עבירה
ושלשית עליו גיהנם:
שכחלה הענינים. שהוא
מחייב בחלו ומנפח ממנו
לחשפנות: תרי בני
החיות: יהוה חיו: ופרע
ליה בית השחיטה.
מחמת מורה המחויב דיו
וגם כיו שמהר לנמות: את
נפשך הצלת. שאלמנא
אמתת כן היה הורגן
כעצמו: קא תמה ר'
יוחנן. הילך חתומי דבא"י
היה לו לב רגו לשמות
נדר:

דפתחין פנקסין וממשמשין בעובדן. שמתוך שהוא נודר נראה
שהוא מחויב עצמו כחסידי שלא יכשל בנדרו ומתוך כך מן
השמים פותחים פנקס זכויותיו וממשמשין במעשים: **אמר רבי אבהו**
מאי קרא. כלומר דהכי הוא כדלמך ליה רבי ינאי: **ואחר נדרים**
לנבך. אחר שנדר אלס מתקדקין מעשים:

ולא פתחין בנדרין אחרנייתא דאמר
רבה בר רב הונא. אין פותחין בזאת
האחרת שאמר רבה בר רב הונא לפי
שמתוך שאומר לו שחטא כל כך שאלו
לדקדק נכבד יש לחוש שאומר שמתחבר
אע"פ שאין מתחבר: **הנודר כאלו**
בנה במה. נשעת אסור הנצטו.
ונראה בעיני דלהכי מדמינן ליה לבונה
במה משום דסליק אדעתיה נודר
דמלוה קא עבד דרמנא אסריה
במילי דאסורא ואיהו נמי אסר
אנפשיה וקאמר דטעי דלדבריה לבונה
במה דמי דנהי דרמנא אסריה
לאקריבי קרבנות פנים אסריה דלא
לוסיף עלה לבנות במה ולהקריב בחון
ה"נ נהי דרמנא אסר עליה דברים
האסורים כי מוסיף איהו אמאי דאסר
רמנא פשע כענין שאמר זירושלמי
בפרק פותחים: לא דייך בנה שאסרי
מורה אלא שאתה אסר עליך דברים
אחרים ושייך ביה נמי האי לישנא
משום נודר מתפס בקרבן וכיון שאין
קרבנו רצו נמלא כבונה במה ומקריב
בחון: **והמקיימו.** כלומר שאינו
נשאל עליו כאלו הקריב על אותה
במה קרבן ומייב משום שחטין חון:
ברישא פתחין. ברישא דברייתא
דרבי נתן דהנודר כאלו בנה במה
פתחין שלפי שאין העבירה גדולה כל
כך אם אינו מתחבר לבנו לא יתבייש
מלומר האמת: **בסיפא.** של אותה
ברייתא דהיינו המקיימו כאלו הקריב
עליה קרבן: **רבה אמר לא פתחין.**
דליכא למיחש שמא מתוך חומר
העבירה אע"פ שאינו מתחבר מתוך
שהוא מתבייש ישקר לומר שהוא
מתחבר: **ויליף חלה חלה.** דהכא
ה"ק וכי תחדל לנדר לא יהיה כך חטא
הא אם לא תחדל יהיה כך חטא:
בנדר רשעים. נדר נזיר **נדר**
בנדר רשעים. אלמא נודר רשע מקרי:
כל אדם הכועס כל מיני גיהנם שולטים
בו. לפי שהכעס מביאו לכפור בעיקר
כדלמרינן בפרק רבי אליעזר דלורג
(שם קה): דמשכר כליו בחמתו יהיה
בעיניו כעובד עובד כוכבים: **ופרע**
ליה בית השחיטה. שימות מהר:

נפש חללה. שאלמנא כן היה הורגן: **קא תמה רבי יוחנן**
ונתן לך שם לב רגו צבצל כסיב. והילך גבר כעסו של אותו כן
מחוח כל כך להרג את חבירו: **הואל שעתא לא עבדינן ירנא.** ועבר הירדן * לא נתקדם להכחש העומר ולמקלח
קדושות: * **בגובה אפו.** בתגובות כעסו: **אין אלהים כל מומסיו.** ששכינה אינה חשונה כנגדו: **שנאמר כי נעם**
בסיב ינות. אלמא דכועס הוא כסיל: **וכסיל יפרש אולם.** אלמא מוסיף טפשות: **לא נתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר**
יהושע. שעיקרן של שאר נביאים לא היה אלא להוכיח ישראל על עבירות שצידם ואלמנא (לא) חטאו לא הורגו למוכחה:
מפני שערכה של ארץ ישראל היא. שנספר יהושע מפורשות עיירות שצחק ישראל והנחלות אשר נחלו ולפיכך אפילו לא חטאו היו לריבין
ספר יהושע: **שנאמר כי ברוב חכמה רב נעם.** ברוב דברי חכמות הנביאים יש סימן לרוב כעס שהכעסו ישראל להקדוש ברוך הוא:

אמר

והמקיימו. ולא נשאל עליו להסיר. כאילו מקריב עליו קרבן. על הכמה וגמר עוט שלם. לפי שעל ידי כך הוא מרגיל עצמו בנדרים (גישין טו): שעבר עליו שמי עבירות. אלא ילך אלל חסד ומיטתו. כדי שלא יחא רגיל
בכך (במחשבתו): **בנדרים כשרים** לא אמר כלום. שאין דרכן של כשרים שנוהדים וכל שכן אפין נשעין (נעיל טו). בנדרים רשעים. כגון שהיה כבד מונח לפניו ואמר בנדרים רשעים. משמע דלמות כבד יחא עליו בנדרים רשעים.
וכיון דלמך הכי נדר נזיר ובקרבן ובשבעה. ואם אכלו מחייב מירות ובקרבן ובשבעה. ודרכן של רשעים הוא שנוהדים מירות ובקרבן ובשבעה והאי כי אמר בנדרים רשעים היה כמאל דלמך הריני נזיר
אלא חולל הימנו והרי עלי בקרבן ובשבעה שאינו אכיל (טו).

אילו לא חמאת בה אימה. אילו לא שאלתה בה אימה: **מילין דעזיבה.**
דברים שיפין להניחן כלומר דבר זימה: **בנדי לא אדרס.** בננס לא
היתה מדירתה ומלעזין עליה מי היית מדירה. הכא ליכא למשמע אי
פומחין אי לא: **שמקדקין מעשיך.** צד"ד של מעלה צבצל שנדרת:

מאי קראה. שמפני נדרים חוקרין
מעשים של אדם: **ואחר נדרים לנבך.**
שחם נודר מתקדקין מעשים: **ולא**
פתחין. לשום אדם צבא אחר
נדרים לנבך משום דהוי איום גדול
שאפי' אין דעתו להפך יאמר עכשו
שרגו להפך ולא צהני תרתי
לן: **כאלו בנה במה.** לעבודת כוכבים:
נרישא פתחין. בתחילת דבריו של
ר' נתן דלמך כאלו בנה במה פתחין
ליה דלא הוי עונשו יסירה כל אימת
דלא עבד עלה קרבן וליכא איום כל
כך אצל בסיפא כאלו מקטיר עליה
מתחייב מיתה היינו איום יסירה:
בסיפא. דברי הכל לא פתחין: כי
תחדל לנדר לא יהיה כך חטא. מכלל
דאי נדר ועבד ליה איכא חטא:
בנדר רשעים. אע"פ שנוהדים ומקיימין
אקרי רשעים: **לב רגו.** היינו כעס
צבצל לב רגו יהיה כליון עינים:
במסיקא. כשעלה לא"י: **איטלו.**
עשו לו יליה: **בני חוואי.** יהודים
היו: **אל און ופרע לו בית שחיטה.**
ונתירא לומר לו שלא עשה יפה שמה
יהרגו: **כי אפא.** עולא לקמיה דרבי
יוחנן: **אמר דלמא אחזיקי ידי עוזרי**
עבירה. שאמרתיו לו זיל ופרע בית
שחיטה: **אל יפה עשים.** שכן אמרת
ר' יוחנן. דל דהוי ליה להחיל
בר חוואי כעס כל כך שהרג
בנצירו הואיל דהוה צחק לא

שנאמר * כל פעל ה' למענהו וגם
רשע רשע ליום רעה ולא עוד אלא
שהתחתוניות שולטות בו שנאמר * ונתן ה' לך
שם לב רגו וכליון עינים
ודאבון נפש איזהו דבר שמכילה את העינים ומדאיב את הגוף
הוא
אומר אלו התחתוניות עולא במסיקא לארעא דישאלא איתלו ליה
תרין בני חוואי בהדיה קם חד שחמיה לחבריה אמר ליה לעולא יאות
עברי אמר ליה אין * ופרע ליה בית השחיטה כי אתא לקמיה דר' יוחנן א"ל
דלמא חם ושלום אחזיקי ידי עוברי עבירה א"ל * נפשך הצלת קא תמה רבי
יוחנן מכדי כתיב ונתן ה' לך שם לב רגו בבבל כתיב א"ל * ההוא שעתא
לא

נפש חללה. שאלמנא כן היה הורגן: **קא תמה רבי יוחנן**
ונתן לך שם לב רגו צבצל כסיב. והילך גבר כעסו של אותו כן
מחוח כל כך להרג את חבירו: **הואל שעתא לא עבדינן ירנא.** ועבר הירדן * לא נתקדם להכחש העומר ולמקלח
קדושות: * **בגובה אפו.** בתגובות כעסו: **אין אלהים כל מומסיו.** ששכינה אינה חשונה כנגדו: **שנאמר כי נעם**
בסיב ינות. אלמא דכועס הוא כסיל: **וכסיל יפרש אולם.** אלמא מוסיף טפשות: **לא נתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר**
יהושע. שעיקרן של שאר נביאים לא היה אלא להוכיח ישראל על עבירות שצידם ואלמנא (לא) חטאו לא הורגו למוכחה:
מפני שערכה של ארץ ישראל היא. שנספר יהושע מפורשות עיירות שצחק ישראל והנחלות אשר נחלו ולפיכך אפילו לא חטאו היו לריבין
ספר יהושע: **שנאמר כי ברוב חכמה רב נעם.** ברוב דברי חכמות הנביאים יש סימן לרוב כעס שהכעסו ישראל להקדוש ברוך הוא:

אמר

והמקיימו. ולא נשאל עליו להסיר. כאילו מקריב עליו קרבן. על הכמה וגמר עוט שלם. לפי שעל ידי כך הוא מרגיל עצמו בנדרים (גישין טו): שעבר עליו שמי עבירות. אלא ילך אלל חסד ומיטתו. כדי שלא יחא רגיל
בכך (במחשבתו): **בנדרים כשרים** לא אמר כלום. שאין דרכן של כשרים שנוהדים וכל שכן אפין נשעין (נעיל טו). בנדרים רשעים. כגון שהיה כבד מונח לפניו ואמר בנדרים רשעים. משמע דלמות כבד יחא עליו בנדרים רשעים.
וכיון דלמך הכי נדר נזיר ובקרבן ובשבעה. ואם אכלו מחייב מירות ובקרבן ובשבעה. ודרכן של רשעים הוא שנוהדים מירות ובקרבן ובשבעה והאי כי אמר בנדרים רשעים היה כמאל דלמך הריני נזיר
אלא חולל הימנו והרי עלי בקרבן ובשבעה שאינו אכיל (טו).

א) נ"א רבא, ב) ציטוט קט: גישין
סד: א) ציטוט קט: גישין
מו: לקמן נט. ע"ש ר"י ס'
ע"ש, ד) לקמן טו: ע"ש
היטע, ט) נצט"ז גי' ר'
אפא, ו) לעיל טו, ז) ציט'
הג"ר ר' יוסק, ח) ונקמן
מ, ט) נ"א לך פרע,
י) נ"א ר"א, ט) מכאן
שייך לע"ה.

תורה אור השלם

1. מוקש אדם ילע קדש
ואחר נדרים לבקר:
משלי כ כה
2. יש בוטה במדקרות
חרב ולשון חכמים
מרפא: משלי יב יח
3. ובי תחדל לנדר לא
יזקה בך חטא:
דברים כג כג
4. שם רשעים יחדלו רגו
וקש יחדו יצריה בך:
איוב ג יז
5. והסר כעס מלפך
והעבר רעה מבשרך כי
תחלוד ותשחרר
הקל: קהלת יא י
6. כל פעל ה' למענהו
וגם רשע יחלד ליום רעה:
משלי טז
7. ובגדים יחדל לא
תרגיע ולא יזקה מנח
לכך רגלך ונתן לך שם
לב רגו וכליון עינים
ודאבון נפש:
דברים כה סה

הגהות הב"ח

א) נ"א ולא פתחין נמי
בהא דשטמל דלמך
שטמל כל הנודר אע"פ
שקיימו: ב) שם א"ל
עולא שהוא שעתא:

גליון הש"ס

גמ' א"ל נפשך הצלת
קטורע דף מא ע"כ מדי
כל המתקדק: בחר"ן ד"ה
החוא שעתא. לא נתקדש
וכי: ע"י סטריק דף ק'
ע"כ ש"י ד"ה על סמס
וממנות דף פנ ע"כ רש"י
ד"ה לא חללות:

מוסף רש"י

כל הבוטה. הנודר נדר,
ראוי לדקדק בחרב.
למלא לא מקיים ליה,
והיטע פתח, דקאמר ליה
כאילו היית יודע שאסור
לנדר ומייב מיתה אמת
עליו, כלום היית נזהר,
ואמר ליה הילך לא, אלא
לשון חכמים מרפא.
שמתחין לו נדרו (שדריין)
הנודר כאילו
בנה במה. נשעת אסור
הכמות (בימות קס): גישין
טו: דקטורע הוא דלמך
(דברים כג) וכי תחדל
לנדר וגו' הא לא תחדל
יהיה כך חטא (בימות טס).